

Изх. No 33-194/18.05.2023

ДО

Членовете на Комисията по енергетика

Членовете на Комисията по околна среда и води

49-то Народно събрание

Становище

От Сдружение за изследователски практики, инициатива „Зелени закони“

Относно: ЗИД на Закона за енергията от възобновяеми източници на МС, със сигнатура 49-302-01-12 от 13.05.2023

За нас от екипа „Зелени закони“ към Сдружение за изследователски практики това е поредното становище, с което внасяме предложения за подобряване на българското законодателство в областта на енергетиката и по-специално на енергетиката, основана на възобновяемите енергийни източници.

Смятаме, че и в сегашния проект за изменение и допълнение, изготвен от Министерството на енергетиката, има съществени **пропуски, наличието на които ще забави съществено процеса на транспониране на Директива 2018/2001, което от своя страна ще забави реалното скоростно „позеленяване“ на българската енергетика.** Това забавяне води до два основни проблема:

1. По-бавно намаляване на емисиите на въглероден диоксид.
2. Отлагане във времето на ползите за България във вид на европейско финансиране и привлечени частни инвестиции.

Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), разработен от Министерството на енергетиката и внесен от Министерския съвет, съдържа многобройни предложения, които можем да разделим в няколко групи:

1. Определяне на зони за развитие на енергия от възобновяеми източници (ВИ)

2. Регламентиране на облекченията за изграждане и присъединяване на производители на енергия от ВИ според заявените мощности.
3. Регламентиране на производителите на енергия от възобновяеми източници (ВИ) и общностите за възобновяема енергия (ОВЕ).
4. Регламентиране на националните цели за потребление на енергия от ВИ в крайното енергийно потребление.
5. Регламентиране на административното обслужване и на присъединяването на обекти за производство на енергия от ВИ.
6. Регламентиране на гаранциите за произход.
7. Регламентиране на биогоривата и свързаните с тях финансови помощи, устойчивост и т.н.

Общото впечатление от ЗИД на ЗЕВИ е, че в основата си това е един набор от добре преписани текстове от Директива (ЕС) 2018/2001. За съжаление, **за да проработят тези текстове, те трябва да бъдат подкрепени с подзаконовни актове – наредби, решения, заповеди, указания, а и с уточнения в самия закон.** С едно-две изключения задължения за изготвянето на тези документи не е включено в текстовете. Нито пък са включени сроковете, в които те да бъдат изготвени. Ето и нашите предложения за промени:

1. Задължения за институциите: План за определяне на зони за изграждане на обекти за производство на енергия от възобновяеми източници

В член 5 предлагаме следните промени:

- в ал. 1, в края на първото изречение да се добавят думите: „в срок от три месеца от влизането на закона в сила:“
- ал. 2 се изменя така „В срок от 4 месеца от влизането на закона в сила, работна група към Министерския съвет с участието на представители на министерството на енергетиката, министерството на околната среда и водите, министерството на регионалното развитие и благоустройството, министерството на транспорта и съобщенията, министерството на земеделието, други заинтересовани институции и ведомства и представители на природозащитните граждански организации, разработват План за определяне на зони за изграждане на обекти за производство на енергия от възобновяеми източници. В срок от един месец след приключването на екологичната оценка по ал. 7, Министерският съвет приема решение за одобряване на Плана.“
- в ал. 8 предвиденият срок да се съкрати от една година на шест месеца и да се добави второ изречение: „Шестмесечният срок започва да тече от влизане в сила на решенията по ОВОС и екологична оценка по чл. 31 от ЗБР“
- ал. 9 да отпадне.

В тази връзка искаме да изразим категоричното си несъгласие с предложенията на Българската ветроенергийна асоциация (вх. № ПГ-49-306-01-5/16.05.2023 г.), които разглеждаме като опит да предопределят зонирването на база на своите интереси, а не на интересите на обществото и на обективни критерии.

2. Задължения на институциите: други

В член 6 предлагаме следните промени:

- в ал. 2 думата „пет“ да се замени с „три“

- в ал. 3 да се укаже срокът за изготвяне на оценката по ал. 1, т. 9, защото ревизията на Интегрирания план в областта на енергетиката и климата тече в момента.

В **член 7** предлагаме в новата ал. 16 да се укаже срок от не повече от три месеца за изготвяне на наръчника.

Смятаме, че задълженията за изработване на общински програми, предвидени в **член 10** ще произведат поредните безполезна или нискоефективни общински документи. Този извод се налага от липсата на реална самостоятелност на общините и регионите в България, липсата на механизми за ефективно сътрудничество между тях, както и от факта, че за да постигнат по-големи ползи от инвестициите в „зелена енергетика“ на местно ниво, подобно сътрудничество често е задължително. Най-яркият пример е комплексът „Марица изток“: как точно очакваме ефективни и работещи програми от общините Раднево и Гълъбово, на чиято територия е комплексът, след като техният индивидуален капацитет за участие е минимален, а държавата не им помага в това отношение? Затова смятаме, че този важен въпрос подлежи на допълнително обсъждане с цел намиране на действащи подходи и механизми, които ще допринесат за това, общините да работят ефективно, да постигат реален напредък и да предоставят реални данни, а не свободни съчинения за развитието на ВЕИ на своите територии.

В същия чл. 10: Рисков е и изискването на ал. 2. Да си представим, че междувременно се появи нов проект – иновативен и ефективен, но няма как да е бил включен в 10-годишната програма на общината. Какво правим, той без подкрепа ли остава?

В същия чл. 10: Смятаме, че изискването на новата ал. 5 кметът да предоставя указания и информация „въз основа на подадено искане от потребител на административна услуга“, а не предварително, по инициатива (или задължение) на самата община, противоречи на целта да бъдат облекчени малките инвеститори. Това противоречи и на записаните по-нататък задължения на адекватно административно обслужване в чл. 22. Предлагаме ал. 5 на чл. 10 да отпадне.

3. Национални цели за енергията от ВИ

Смятаме, че подходът за определяне на националните цели за дела на енергията от ВИ в крайното потребление на енергия чрез Интегрирания план в областта на енергията и климата е погрешен. Необходимо е **целите да бъдат поставени в законов текст**, за да се отнеме възможността за необосновани и скрити от обществото промени от страна на изпълнителната власт.

Самите цели следва да бъдат изразени в **конкретни процентни стойности от общото крайно потребление на енергията**. От него трябва да бъдат изключени определени горивни процеси, като например изгарянето на сурова дървесина в широко разпространените видове печки и други за директно изгаряне, изгарянето на битови отпадъци и др.

В този смисъл смятаме, че целият **член 12** подлежи на промяна в посока на **включването на конкретни проценти за всяка годишна цел до 2030 г. включително**.

Смятаме, че посочените в **член 13**, ал. 1 минимални цели за потреблението на биогорива от ново поколение и биогаз за транспорта от суровини тип „А“ за 2025 и 2030 г. са крайно недостатъчни. **Предлагаме процентът за 2025 г. да бъде 3,5%, а за 2030 г. – 15%**.

Напълно и безусловно подкрепяме предложената нова т. 4, в **член 15**, ал. 3.

4. Производство на енергия от ВИ

В **член 17** предлагаме следния текст за новата ал. 6: „Схемите за подпомагане увеличаването на потреблението на енергия от ВИ по този закон изключват наличието на каквито и да е пречки пред участието на домакинствата с ниски доходи и уязвимите домакинства“.

В същия член 17 подкрепяме текста на предлаганата ал. 7.

5. Производители – потребители на собствена енергия и Общности за енергия от ВИ

Предложените **членове 18а и 18б** буквално копират текстовете на Директива 2018/2001. Това обаче е крайно **недостатъчно, за да могат те да влязат в сила в кратки срокове**. Липсват текстове или препратки към вторична законодателна уредба (наредби, решения, заповеди, указания и т.н.), чрез които предложените чл. 18а и чл. 18б да бъдат приведени в действие по начин, който да подпомага целите, за които са създадени – **масовото навлизане на производството на енергия от ВИ за собствени нужди на индивидуално ниво и в рамките на общности от граждани и юридически лица**.

Липсват серия от гаранции, че законът в тази му част ще проработи в скоро време, че гражданите и общностите няма да бъдат омотани в поредните бюрократични спънки, че общностите ще се развиват на доброволен и свободен принцип, без да бъдат завзети от големи играчи на пазара. Не е ясно и как точно ще се направи така, че производителите на енергия за собствено ползване:

- ще имат равнопоставени и лесни отношения с доставчиците на енергия при очаквания обмен на излишъци и недостиг – например, **разплащане на по-големи периоди (6-12 месеца) и на еднакви цени;**
- ще могат да използват предимствата на **нетното измерване и виртуалното нетно измерване;**
- ще могат да продават електрическа енергия от устройствата за съхранение на енергия във времевите сегменти на по-голямо търсене;
- лесно и професионално да изграждат своята енергийна инфраструктура в рамките на многофамилните жилищни сгради или на енергийните общности, и др.

Отчитайки необходимостта от бързо решаване на тези и други проблеми пред гражданите и техните общности, ние, от „Зелени закони“ подкрепяме и становищата на колегите от „Грийнпийс“ от 16.05.2023 г. (вх. № KE-49-306-01-1) и на WWF България (т.т. 3,4,5) от 17.05.2023 г. (вх. № КОСВ-49-328-00-1)

6. Административно обслужване на инвестиционния процес

Установяваме напредък в регламентирането на административното обслужване на инвестиционния процес за изграждане на обекти за производство на енергия от ВИ. Смятаме обаче, че тук трябва да се регламентира и **административното обслужване на изграждането на обекти за съхранение на енергията, произведена от ВИ**, доколкото тези обекти стават все по-популярни и достъпни и за по-малките производители на енергия от ВИ, вкл. за собствени нужди.

7. Присъединяване на енергийни обекти за производство на енергия от ВИ

Стои въпросът с **член 25а**, който като че ли не се вписва в концепцията, предлагана с чл.чл. 26-32. Той остава ли в този си вид или би следвало да отпадне, но е пропуснато да се укаже?

Поради факта, че в **член 26** се третираат обекти за производство на енергия от ВИ с различни мощности, предлагаме цялата информация да бъде **таблично структурирана в приложение** към ЗЕВИ.

Предлагаме в **член 28**, ал .5 между думите „внедряват“ и „уеббазирани“ да се добавят думите „лесни за достъп и използване“, с цел да се осигури, че изискуемата информация ще бъде леснодостъпна до потребителите, а не скрита някъде из структурата на сайтовете, с трудно намираеми връзки към нея.

8. Регламентиране на гаранциите за произход:

Като сериозна слабост на ЗИД на ЗЕВИ отчитаме факта, че отново **не се регламентира създаването на пазар на гаранциите за произход**, чрез който да се подпомагат финансово производителите на енергия от ВИ. Смятаме това за пропуск, който трябва да бъде отстранен в най-кратък срок и сме готови да съдействаме по този въпрос.

Други

Накрая обръщаме внимание на депутатите, че ако желаят да има ефективно развитие на производството на енергия от ВИ, е необходимо чрез промяна в Закона за енергетиката или чрез отделен закон да извадят Агенцията за устойчиво енергийно развитие (АУЕР) извън Министерството на енергетиката и да ѝ дадат статут на независима държавна агенция.

Екипът на „Зелени закони“ си запазва правото да внесе допълнителни становища между първо и второ четене на закона.

С уважение,

Вера Стаевска
Председател на УС на Сдружение за изследователски практики,
Ръководител екип „Зелени закони“ <https://www.zelenizakoni.com/>

Проектът „Да си спомним да общуваме: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда“ се изпълнява от Сдружение за изследователски практики с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg